



ՍՈՒՐԲ ԶԱԿՈՒ

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՆԻՍՏ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Վերափոխմէն Ետք Չորրորդ Կրթակի

10 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2017

Կիրակօրեայ Ընթերցումներ
«Ուխտին Տապանակը» (37)
Ծանուցում

Էջ 1
Էջ 2
Էջ 4

ԸՆԹԵՐՑՈՒՄ
ԵՍԱՅԻ ՄԱՐԳԱՐԵՒ ԳԻՐՔԵՆ
(13:1-11)

Ա հաւասիկ Բաբելոնի վերաբերող Տիրոջ Կանգնեցէք մերկ լերան վրայ, ո՞վ իսրայէլացիներ, բարձրաղաղակ ողջունեցէք եկող բանակները, մի՛ վախնաք, ձեռքով նշան ըրէք անոնց որոնք կու գան Բաբելոնի վրայ:

Ինձի համար նուիրազործուած պատերազ-միկներն են անոնք, որոնք ես Բաբելոնի դէմ պիտի զրկեմ որպէսզի զայն նուաճելով բարկութիւնս յագեցնեն եւ ինձի հետ ուրախանան: Լսեցէք լեռներուն վրայ բազմութիւններու աղմուկը. ձայնը բազմաթիւ ազգերու, ձայնը թագաւորներու եւ հաւաքուած ժողովուրդներու: Երկնաւոր Զօրքերու Տէրը ի՞նք Հրամայեց սպառազինուած այս ժողովուրդներուն, որ գան հեռու երկիրներէ, հեռաւոր Հորիզոններէ. եւ իր պատերազմիկներուն հետ Տէրը ինք կու գայ ամբողջ աշխարհը աւերելու: Ողբացէ՛ք, որովհետեւ մօտ է Տիրոջ օրը, արդէն կը հասնի Աստուծոյ Հարուածը: Այդ պատճառով ալ բոլորին ձեռքերը պիտի թուլնան, մարդոց սիրտերը վախով պիտի լեցուին. իշխանները խոռվքի պիտի մատնուին, ծննդական կնոջ մը պէս՝ երկունքով պիտի բռնուին. ամէն մարդ իր ընկերը պիտի մեղադրէ եւ ամօթէն իրենց դէմքը բոցի պէս պիտի կարմրի: Արդարեւ ահա կու գայ Տիրոջ օրը, երբ Տէրը անողոք զայրոյթով ու սաստիկ բարկութեամբ անապատի պիտի վերածէ աշխարհը եւ անկէ բնածինջ պիտի ընէ մեղաւորները:

Երկինքի աստղերը եւ Հայկին պէս բոլոր համաստեղութիւնները իրենց լոյսը պիտի չտան. արեւը իր ծագած պահուն պիտի խաւարի եւ լուսինը իր լոյսը պիտի չտայ: «Ես պիտի պատժեմ չարիքները որ կան ամբողջ աշխարհի մէջ, եւ ամբարիշտները՝ իրենց մեղքերուն համար: Վերջ պիտի դնեմ անօրէններու հապարտութեան եւ պիտի խորտակեմ ամբարտաւաններու գոռոզութիւնը», կ'ըսէ Տէրը:

ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ
ԿՈՐՆԹԱՑԻՆԵՐՈՒԻՆ ԳՐԱԾ
ԵՐԿՐՈՐԴ ՆԱՄԱԿԵՆ
(7.4-16)

Մ եծ վստահութիւն ունիմ ձեր վրայ. մեծապէս հպարտ եմ ձեզմով: Մեր կրած բոլոր նեղութեանց մէջ ինքզինքս միսիթարուած եւ մեծապէս ուրախ կը զգամ: Որովհետեւ Մակեդոնիա հասնելէն ի վեր երբեք հանգիստ չունեցանք, այլ ամէն կողմէ՝ նեղութիւն: Մէկ կողմէ արտաքին թշնամութիւնները կը նեղէին մեզ, իսկ ներքնապէս՝ մեր վախը: Բայց Աստուած, որ կը միսիթարէ սրտաբեկները, Տիտոսի գալովը մեզ միսիթարեց:

Ուրախացուցիչը միայն Տիտոսի գալը չէր: Ուրախացանք մանաւանդ, երբ լսեցինք թէ ի՞նչպէս գոհ մնացած էր ձեզմէ: Մեզի պատմեց, թէ անձկութեամբ կը սպասէք ինձի, թէ ո՞րքան ցաւած էք պատահածին համար եւ թէ ի՞նչպէս կապուած էք ինձի: Զէր կրնար երեւակայել որքան ուրախ եմ: Ճիշդ է, որ նամակովս քիչ մը վշտացուցի ձեզ, բայց հիմա չե՛մ զղար ըրածիս, թէպէտ գրելէս վերջ զղացեր էի, քանի կը տեսնեմ, թէ այդ նամակս միայն կարճ ժամանակ մը վշտացուցեր է ձեզ: Ուրախ եմ հիմա, ո՛չ թէ ձեզ ցաւցուցած ըլլալուս համար, այլ որովհետեւ այդ տրտմութիւնը պատճառ եղաւ, որ ապաշխարէք: Եւ որովհետեւ ձեր տրտմութիւնը Աստուծոյ գործին ծառայեց, ես պէտք չունիմ այլեւս խստութեամբ գալու ձեզի: Աստուած երբեմն մեզ կը ցաւցնէ՝ ապաշխարութեան միջոցաւ փրկութեան առաջնորդելու նպատակով, որուն համար չենք զղար բնաւ: Մինչդեռ աշխարհի ցաւը մահուան կ'առաջնորդէ: Արդ, տեսէք թէ Աստուծոյ պատճառած ցաւը ի՞նչպէս անտարբերութենէն դուրս բերաւ ձեզ եւ մղեց որ դուք ձեզ արդարացնէք: Զայրացաք, տագնապեցաք, անձկութեամբ լեցուեցաք: Բայց յետոյ նախանձախնդրութեամբ վառեցաք եւ սիսալը մէջտեղէն վերցուցիք, եւ ամէն կերպով ցոյց տուիք թէ դուք յանցանք չունիք այդ խնդրին մէջ: Հիմա ըսեմ թէ նախորդ նամակը գրելուս պատճառը միայն այդ յանցաւոր մարդը չէր, ո՛չ ալ անոր հայրը որուն դէմ գործուեցաւ յանցանքը. այլ որպէսզի յայտնուի այն հոգածութիւնը որ փոխաղարձաբար իրարու հանգէպ ունինք Աստուծոյ առջեւ: Ուստի մենք մեզ միսիթարուած կը զգանք:

Մեր զգացած միսիթարութեան վրայ Տիտոս աւելի եւս ուրախացուց մեզ, ուրախութեամբ պատմելով

թէ ի՞նչպէս բոլորդ ալ գոհ ձգած էք զինք: Զեզի համար պարծանքս յայտնած էի իրեն, եւ ամօթով չմնացի: Եւ ինչպէս ձեզի խօսածներս բոլորը ճշմարիտ էին, նոյնպէս ալ Տիտոսի յայտնած պարծանքս ճշմարտուեցաւ: Գիտէ՞ք թէ որքան մեծ սիրով Տիտոս կը խօսէր ձեր մասին. կը յիշէր թէ ի՞նչպէս կը Հայազանդէիք իրեն, թէ ինչպիսի ահ ու դողով ընդուներ էիք զինք: Արդ, ուրախ եմ որ կատարեալ վստահութիւն ունիմ ձեր վրայ:

ՅԻՍՈՒՄ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆԻՆ ԸՍ ՄԱՐԿՈՍԻ (7.31-37)

Յիտուս Տիտոսի սահմաններէն մեկնելով, Սիդոնի վրայով անցաւ Դեկապոլիսի սահմաններէն եւ եկաւ Գալիլիայի ծովեզերքը: Եւ ահա իրեն բերին խուլ եւ համր մարդ մը՝ խնդրելով որ ձեռքը դնէ անոր վրայ: Յիտուս զայն ամբոխէն Հեռու մէկ կողմ տարաւ, մատները անոր ականջներուն մէջ դրաւ, յետոյ թքեց եւ դպաւ անոր լեզուին: Ապա երկինք նայեցաւ, հառաչեց եւ ըսաւ. «Եփիաթա՛», որ կը նշանակէ քբացուէ՛»: Նոյն վայրկեանին անոր ականջները բացուեցան, եւ լեզուն բացուելով՝ սկսաւ կանոնաւոր կերպով խօսիլ: Յետոյ Յիտուս պատուիրեց ժողովուրդին որ ուեէ մէկուն չըսեն: Սակայն ինչքան ալ ան կը պատուիրէր որ չտարածեն, անոնք առաւել չափով կը պատմէին այս մասին: Մարդիկ աւելի եւս կը զարմանային եւ կ'ըսէին. «Այս մարդը ամէն ինչ լաւ կը կատարէ. տեսէք, խուլերուն իսկ լսել կու տայ եւ համբերուն՝ խօսիլ»:

«ՈՒԽՏԻՆ ՏԱՊԱՆԱԿԸ»

Կրիկիր Կաթողիկոսութեաւ
Սրբն Անթրիպան
Փոխառութիւնը

ԳԱՌՆԻԿ Ա. Ք. Գ.

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԱՂԵՏԸ

3 դ

Կ. Պոլիսը թոհուբոհին մէջն էր «31 Մարտի Դէպ»ին: Եւ «Ժամանակ»ը «Օսմանլլ» օրաթերթի 2 Ապրիլի թիւէն առնելով՝ «Մեծ Յեղափոխութիւն

Ատանայի Մէջ» վերնագրութեան ներքեւ տուած էր լուրեր: Հստ անոնցմէ մէկուն, 31 Մարտին Ատանայի մէջ ժողովուրդը ապստամբած էր, եւ թէ ներքին Գործոց Նախարարութիւնը հեռագրով յորդորած էր չյարձակի դրամատուներու, ելեւմտական հաստատութիւններու եւ օտարներու վրայ, եւ «պէտք եղած միջոցները ձեռք առնել՝ անդորրութիւնը պահպանելու համար»⁵²⁰:

Հայ օրաթերթը տեղակացուցած էր նաեւ, թէ մինչեւ 3 Ապրիլ Ատանային որեւէ հեռագիր չէր դրկուած Հայոց Պատրիարքարան: Եւ Պատրիարքական Տեղապահէ՛ Յովհաննէս եպս. Արշարունի⁵²¹ Ատանայի Առաջնորդարան էր հեռագրած, որպէսզի «փութով իրաց վիճակին վրայ տեղեկութիւններ» փոխանցուէին:

Պատրիարքարանին գործակատարը՝ Գամէր Շիրինեան զրկուած էր ներքին Գործոց Նախարարութիւն եւ «Օսմանլլ»ի թիւը ներկայացնելով՝ լուսաբանութիւն խնդրած պատահածներուն մասին, նաեւ հարցում ուղղած՝ թէ ինչո՞ւ հրահանգուած էր, որ միայն օտարահապատակներուն կեանքը ապահովուի, եւ թէ՝ արդեօք այդ հրահանգը միայն Հայե՞՞ը ջարդել կը նշանակէր: Հստ պատասխանին, ընդհակառակն՝ հրահանգուած էր Ատանայի կուսակալութեան, որ անմիջապէս «խնդրոյն առաջքը առնէ եւ ապահովէ տեղւոյն բոլոր քրիստոնեաներուն կեանքը, ինչքը եւ պատիւը»⁵²²:

4 Ապրիլին, Արշարունի Եպիսկոպոս Բարձրագոյն Դուռ էր գացած՝ Ատանայի մասին «ստոյդ լուր մը» ունենալու համար: Վարչապետին՝ Թէվֆիք փաշայի⁵²³ հետ հանդիպման ատեն, տեղեկացած էր «Պաշարման վիճակ»ի յայտարարութեան մասին: Ապա Վարչապետը ըսած էր, թէ «Երեւցածին նայելով»՝ խնդրը հայերէն ծագում առած էր: Որուն ի պատասխան՝ Տեղապահ սրբազնը ըսած էր, թէ հեռագիրներէն իր ունեցած տպաւորութիւնը այն էր, որ հայերը ինքնապաշտպանութեան էին դիմած, «ինչպէս որ պիտի ընէր ամէն անձ», որ յարձակման կ'ենթարկուի: Յաւարտ խօսակցութեան, Վարչապետը «ազդու հրամաններ» հեռագրած էր Ատանայի կուսակալութեան, որպէսզի արիւնահեղութեան առաջքը արագօրէն առնուի: Արշարունի Եպիսկոպոս ինքն ալ իր կարգին Ատանայի Առաջնորդարան հեռագրած էր Բ. Դրան միջոցաւ, եւ յորդորած՝ հանդարտութեան համար «վերջին ծայր» ջանք ընել, ամէն կերպով հոգ տանիլ ջարդին վերջ տալու համար»⁵²⁴:

5 Ապրիլին, Պատրիարքութեան Ազգային երեսփոխաններգումարուածէին Բերա⁵²⁵: Ժողովին հրաւիրուած էին Հայ Կաթողիկէ եւ Բողոքական համայնքներուն ներկայացներ: Ներկաներուն հաղորդուած էր Վարչապետին հետ Տեղապահին հանդիպման մասին: Ապա կարգացուած Սահակ Կաթողիկոսի 4 Ապրիլ թուակիր թքերէն հեռագիրը, որ թարգմանաբար կ'ըսէր. «Ամէն կողմ ընդհանուր ջարդ, հրդեհ եւ թալան. կացութիւնը (այնպէս) կը շարունակուի մինչեւ այս պահ: Սիսի վրայ ալ յարձակումի մը կը սպասուի. ընդհանուր յուղումը սարսափելի է: Կը խնդրուի, որ կառափարութեան մօտ միջամտելով՝ անմիջապահ եւ կտրուկ միջոցներով անդորրութիւնը վերահաստատել տաք եւ ժողովրդեան կեանքը ապահովէք»⁵²⁶:

Ժողովին ներկաներէն մէկն ալ Գրիգոր Զօհրապն էր, որ անդամ էր Օսմանեան Խորհրդարանին: Ան արտայայտուած էր, ըսելով. «Ատանայի մէջ, ինչպէս ուրիշ շատ մը գաւառներու մէջ ալ, այն տեսակ կացութիւն մը ստեղծուած է, որ պատիկ կայծ մը բաւական կ'ըլլայ Հրդեհ առաջ բերել, ինչ որ պատահեցաւ այս անգամ (...) Լաւ կ'ըլլայ, որ Ազգին ներկայացուցիչները, կրօնականներն ալ միասին, դիմում մը ընեն Բ. Դրան մօտ, հայ Հոռոմէական եւ հայ բողոքական պատուիրակներուն հետ միասին»⁵²⁷:

Խորհրդակցութիւններու վերջաւորութեան, բանաձեւ մը խմբագրուած էր, որ թուրքերէնի թարգմանուած եւ որմէն իւրաքանչիւր յարանուանութեան պատճէն մը յանձնուած, որպէսզի երբ Վարչապետին երթային՝ ամէն մէկը ինք փոխանցէր պատճէնին իր օրինակը: Բանաձեւին բովանդակութիւնը սա էր. «Ներկայացնելով մեր տրամադրութեան ներքեւ գտնուած հեռագիրները, խնդրել Օսմանեան Կառավարութենէն՝ ամէն միջոց ձեռք առնել իսկոյն դադրեցնելու ջարդը, թալանը ու հրդեհը. բոլոր գաւառները կանխազգուշական հրահանգներ զրկել ազգուորէն, հեռագրական հաղորդակցութեան միջոցները ապահովիլ, կարօտելոց անմիջական օգնութիւն հասցնել եւ անդորրութիւնը անմիջապէս հաստատելու համար խառն Յանձնաժողով մը զրկել աղէտին վայրերը»⁵²⁸:

Ժողովական որոշմամբ կազմուած էր միացեալ պատգամաւորութիւն մը՝ Վարչապետին հետ հանդիպման համար, եւ անոր յանձնելու բանաձեւին երեք օրինակները, պատճէնը Սահակ Կաթողիկոսի հեռագրին, նաեւ Հայ Կաթողիկէ Պօղոս Պետրոս Պտր. Սապագաղեանի ուղղուած՝ Ատանայի Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդ՝ Պօղոս Եպս. Թերզեանի ֆրանսերէնով հեռագրին⁵²⁹, եւ յիշատակագիր մը՝ Օսմանեան Դահլիճին համար⁵³⁰:

Վարչապետը դժուարութեամբ բարեհածած էր ընդունիլ պատգամաւորութիւնը: Խօսակցութեանց ատեն խնդրուած էր անկէ պաշտօնանկ ընել Ատանայի կուսակալը: Եւ ան պատասխանած էր, թէ արդէն կարգադրուած է կուսակալին պաշտօնանկութիւնը: Ապա Ներքին Գործոց Խորհրդականին հրահանգած՝ անմիջապէս հեռագրել Ատանայի կուսակալութեան թէ՝ արիւնահերութիւնները դադրեցնելու համար ի՞նչ միջոց որ կարելի է թող գործադրուի: Նաեւ հրահանգած՝ համիսաստ հետագիրներ զրկել թարսուս, Մերսին եւ Մարաշ⁵³¹:

6 Ազրիլին այլ ժողով մըն ալ գումարուած էր Բերայի մէջ, նախորդէն «ո՛չ նուազ կարեւոր»⁵³²: Անոր նախագահած էր Ամենայն Հայոց ընտրեալ Կաթողիկոսը՝ Մատթէոս Իզմիրլեան⁵³³: Ժողովը յանգած էր այն որոշման, թէ «Ազգին կողմէ պատգամաւորութիւն մը» պէտք է զրկել շուտով՝ «նպաստ բաշխելու արկածեալներուն եւ զանոնք սփոփելու»⁵³⁴, նաեւ քննելու եղածը⁵³⁵: Այն գործին համար նշանակուած էին Գէորգ Վրդ. Արսլանեան եւ Ազգային երեփոխան Սարգիս Սուլին⁵³⁶:

Ժողովը Հայրապետին թելագրութեամբ հեռագրիներ ուղած էր «բոլոր գաւառային Առաջնորդութեանց՝ գիտնալու համար, թէ ապահովութեան մէ՞ջ են»⁵³⁷: Եւ

նախաքան փակուիլը՝ յարմար տեսնուած էր, որ Խառն ժողովի Դիւանները եւ Ազգային ժողովին Մայր Դիւանը «ամէն առտու մէկ երկու ժամ գումարուին (...) օրուան կացութեան հետեւելու համար եւ որոշումներ տալու»⁵³⁸:

Յաջորդ օրը՝ 7 Ապրիլին իր եկեղեցականներով անշարժութեան մատնուած Սահակ Կաթողիկոսէ Պատրիարքարան հասած էր տագնապալի այլ հեռագիր մը, որ կ'ըսէր. «Ամէն կողմէրնիս արիւնի ու կրակի մէջ ենք: Փճացանք: Սիս քաղաքն ալ բնաջինջ եղաւ, ընտանիքներ, մեծ ու պատիկ, Մայրավանքը ապաստանած են: Եթէ ժողովրդեան կեանքը փրկելու համար կտրուկ եւ ստիպողական միջոցներու չի ձեռնարկուին՝ մենք ալ ամբողջութեամբ պիտի փճանանք»⁵³⁹:

Պատրիարքարանը թագրիր մը պատրաստած էր եւ հեռագիրը ներփակելով անոր մէջ Բ. Դուռ առաքած՝ «ազգու տնօրինութիւններ» պահանջելով՝ «յարաճուն աղէտին առաջքը առնելու համար այլեւս»⁵⁴⁰:

(Շարունակելի 37)

ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ ԵՒ ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

520.- Ժկ, «Մեծ Յեղափոխութիւն Ատանայի Մէջ», 3-16 Ապրիլ 1909, է 3:

521.- Յովհաննես Եպս. Արշարունի 11 Փետրուար 1909-ին ընտրուեցաւ Տեղապահ Կ. Պոլսյո Հայոց Պատրիարքութեան: Իբր Պատրիարք Արքունի վրայ պիտի ըլլար 1912-1913:

522.- Ժկ, «Մեծ Յեղափոխութիւն Ատանայի Մէջ», 3-16 Ապրիլ 1909, է 3:

523.- 31 Մարտի շարժումին հետ Հիլմի փաշայի դակինը կիյնար, եւ կը կազմուէր Թէվֆիք փաշայի վարչապետութեամբ դակինը, որ շարբուայ մը կեանք պիտի ունենար:

524.- Ժկ, Հայկական Լուրեր, 5-18 Ապրիլ 1909, է 3:

525.- Ժկ, Զարդ, Թալան, Հրդեհ Ատանայի Մէջ/Վտանգը Կը Սպանայ Նաեւ Սիսի, 6-19 Ապրիլ 1909, է 2:

526.- Անդ:

527.- Անդ:

528.- Անդ:

529.- Հայ Կարողիկէ Առաջնորդին հեռագիրը. «Երեք օր շարունակ Երիստոննեայ ժողովուրդի խմբարար խողիխողուեցաւ, քալլուեցաւ. ահագին հրդեհ եւ անձի կորուսա. թեմին ժողովուրդի ահաբեկած է ու անօրի. մեր վանիի ազարակին գիւղը բոլորովին բնաշինց եղած է: Ընդհանուր վիճակնիս յուսահատական է, օգնութիւն հասցուցէ: Նոյն տագնապալի կացութիւնը նաեւ Թարսուսի, Սիսի մէջ եւ ամենուրեբ»: Այս հեռագիրն ալ կարդացուած էր Բերայի ժողովին: Անդ:

530.- Անդ:

531.- Ժկ, Ատանայի Ողբալի Դէպէբերը/Խառն ժողովին Երէկուան Նիստը, 7-20 Ապրիլ 1909, է 1:

532.- Անդ:

533.- Մատթէոս Պտր. Իզմիրլեան Ամենայի Հայոց Արքունի ընտրուեցաւ 1 Նոյեմբեր 1908-ին: Զարէն վաւերացման հեռագիրը 7 Ապրիլ 1909-ի բուականու է: Ընտրուեննեն ետք, ան մնաց Օսմանեան մայրաքաղաքին մէջ: Հոնիկ էշմիածին մեկնեցաւ 22 Մայիսին:

534.- Ժկ, Ատանայի Ողբալի Դէպէբերը/Խառն ժողովին Երէկուան Նիստը, 7-20 Ապրիլ 1909, է 1:

535.- Անդ:

536.- Անդ:

537.- Անդ:

538.- Անդ:

539.- Ժկ, Հայկական Լուրեր, Նոր Եւ Աղէտալի Հեռագիր, 9-22 Ապրիլ 1909, է 3:

540.- Անդ:



Ս. ՅԱԿՈԲ ԱՌԱՋԱՐԴԱՆԱՒՄԱՅԻՍ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
Մանկապատանեկան Պատարագ

Ձօն Նոր Ծաղիկի Տասնամսեալին



Երգահան՝ Արեգ Լուսինեան



Խմբավար՝ Տիկ. Էլո Պողոսին-Հարպոյեան
Երգեհոնահար՝ Տիկ. Դավար Հարպոյեան-Գալլօղեան

Դարձաթ, 21 Հոկտեմբեր 2017-ի
երեկոյեան ժամը 7.00-ին

Օրինակեամբ՝
ԲԱՐԳԵՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՈՍ
ՉԱՐԵԱՆԻ
Առաջնորդ Գանատայի Հայոց Թեմին

Համագործակցութեամբ՝
ՀՕՄ Գանատայի Ծրագային Վարչութեան
Նախագահութեամբ՝
Տիկ. Շաք. Կոմմանին
Սատարով՝
Բարորմանան Հիմնարարին
Տ. և. Տիկ. Արտէն Տերլիշտանին
Տ. և. Տիկ. Մանուկ Զոյնաճեանին

CENTRE ARMÉNIE
1025 Boul. Elizabeth, Laval (Qc) H7W 3J7



Տիկ Արմեն Սահմանական Առաջնորդ
514-331-5445 X 202